

Motion till riksdagen

1989/90:U605

av Eva Goës och Marianne Samuelsson (båda mp)

Den politiska situationen i Kosovo

Sverige har i dag flyktingar från Kosova-provinsen (på serbiska Kosovo) i Jugoslavien. Dessa jugoslav-albaner måste betraktas som politiska flyktingar. Det har lämnat sitt land av politiska skäl, men i Sverige bedöms de inte, utom i enskilda fall, som politiska flyktingar. Situationen för befolkningen med albanskt ursprung i Kosovo är svår. Den serbiskt dominerade centralmakten vidtar systematiska åtgärder för att förtrycka folket och undergräva den albanska kulturen.

Kosovo har en hög befolkningstillväxt. Man har utmärkta förutsättningar för jordbruk. Mineraltillgångarna är stora; bly- och zinkfyndigheterna tillhör de största i Europa. Kosovo är rikt på vattenkraft. Trots dessa naturtillgångar är provinsen ekonomiskt, socialt och i viss mån kulturellt ett verkligt u-land. Man har den lägsta inkomsten per capita i Jugoslavien, den högsta arbetslösheten och de flesta analfabeterna.

Den 3 september 1945 blev Kosovo ett autonomt område inom republiken Serbien. Folket påtvingades detta faktum utan att självt ha fått välja politisk status. Repressalier från centralmakten i Belgrad pågick i 25 år. 1968 bröt häftiga demonstrationer ut. Lärare och studenter reste krav på en egen republik inom den jugoslaviska federationen. Kraven förkastades, ledarna fängslades och dömdes till hårda straff. Eftergifter gjordes så att Kosovo blev en socialistisk autonom provins.

1969 fick provinsen ett eget universitet i Prishtina, 1981 började nya oroligheter. 2000 studenter vid universitetet protesterade mot den dåliga maten. Protesten tog en politisk vändning då studenter krävde erkännandet av Kosovo som Jugoslaviens sjunde republik. Vid en fredlig massdemonstration tog polis och militär till brutalt våld. Gatustrider uppstod och undantagslagar infördes. Utländska journalister eskorterades ut ur Kosovo och händelserna mörklades.

Efter händelserna 1981 har den albanska kulturen och befolkningen och kulturen utsatts för intensiva påtryckningar. De albanska mellanskolorna (gymnasium) i Makedonien och Montenegro har stängts. Antalet albanska elever i Kosovo i mellanskolan har kraftigt skurits ned, medan serbernas kvot har ökat. Platser för albanska studenter vid universitetet har minskat. Det finns 200 000 analfabeter i Kosovo, de är albaner.

Sociala orättvisor, indragna barnbidrag, inskränkt hälsovård och övriga sociala rättigheter har förts in i en lag som endast gäller albaner.

Lagen för lindriga politiska brott har skärps under 1989. Om någon offentligt uttalar att Kosovo ska bli republik, kan denne förvänta sig ett fängelsestraff på 60 dagar upp till ett år, mot tidigare 30 till 60 dagar. Albaner drabbas av hårdare straff än den övriga befolkningen. Enligt officiell statistik togs 1981–1988 500 000 albaner in för förhör av politiska skäl. Intellectuella, potentiella ledare sätts i specialisolering. Många har sviter av den tortyr som förekommer där.

Läget har ytterligare skärpts under 1989, då folk demonstrerat mot de systematiska inskränkningarna i autonomin. Man har öppnat eld mot demonstranter och många har dödats.

En delegation från FN besökte Kosovo i september 1989. Denna kunde konstatera att det förekommer våld mot fredliga demonstranter och kränkningar av de mänskliga rättigheterna. En delegation från Europa-rådet gjorde samma påpekande efter sitt besök i maj 1989. Amnesty International skriver i sin årsrapport 1989 att politiska fångar förvägras en korrekt rättegång. Man skriver vidare att det under 1988 kom in flera rapporter om att det förekommer misshandel och tortyr med elektrisk batong i Pec-fängelset i Kosovo.

Det enda albanerna i Kosovo vill är att få samma status som landets övriga delrepubliker, eftersom de annars fruktar att den albanska kulturen i Jugoslavien kommer att försvinna.

De jugoslavalbaner som flytt till Sverige kräver att bli betraktade som politiska flyktingar. De vädjar till regeringen och invandrarverket att informera sig mer om vad som händer i Kosovo genom att skicka en delegation dit, helst inofficiellt.

Hemställan

Med hänvisning till det anförda hemställs

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om den politiska situationen i Kosovo,
2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att under rådande omständigheter betrakta dem som flytt från Kosovo som politiska flyktingar.

Stockholm den 19 januari 1990

Eva Goës (mp)

Marianne Samuelsson (mp)